

М'яч: *м'яч за межами поля, м'яч у грі, мертвий м'яч.*

Серед синтаксичних номінацій виділяємо термінологічні сполучення з опорним словом, вираженим дієсловом або віддієслівним іменником, на позначення основних у футбольній грі дій і процесів:

- фізичної дії футболіста на м'яч: *вести м'яч, вибивати м'яч, вибороти м'яч, бити з льоту, бити парашутом, прикривання м'яча корпусом, прийом м'яча ногою, торкатись м'яча;*
- процесу нападу, атаки: *атака воріт суперника, атака з глибини поля, атака лівим флангом, атака правим флангом, атака флангами, атака центром; вихід один на один;*
- процесу оборони, захисту: *відбивання м'яча, відбивати удар, відбити пенальті, вихід голкіпера з воріт;*
- дії футболіста на суперника: *відволікати суперника, втекти від суперника, збити гравця, звільнитись від опіки, пресингувати суперника, тримати суперника рукою.*

Отже, футбольна термінологія репрезентує понятійно-класифікаційну систему, у якій переважають видові поняття. Саме цим можна пояснити велику кількість аналітичних терміноодиниць на позначення явищ зі сфери футболу. Серед багатоконпонентних футбольних термінів домінують двочленні і тричленні конструкції. У ракурсі морфологічної репрезентації терміносполук виявлено широкий діапазон типових моделей. Вважаємо, що подальше дослідження частотності їх представлення дасть змогу глибше осмислити специфіку синтаксичної номінації у футбольній термінології.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Дербя С. М. Українська термінологія в галузі прикладної (комп'ютерної) лінгвістики (логіко-лінгвістичний аналіз): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.02.01 / Київський національний університет імені Тараса Шевченка. – К., 2007. – 20 с.
2. Дубяк М. Б. Ієрархічна структура найменувань фізичної дії на об'єкт у футбольній термінолексії (на матеріалі французької та іспанської мов) // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – № 17. – Луцьк, 2009. – С. 111–115.
3. Коваль Р. Синонімія у французькій футбольній лексиці // Молода спортивна наука України. – 2010. – Т. 2. – С. 107–112.
4. Мова футболу. Шестимовний словник футбольної лексики / Уклад.: Р. С. Помірко, М. Б. Дубяк, Т. Р. Іваньо, М. І. Проців. – Львів: НВФ «Українські технології», 2009. – 100 с.

Бігун О.

Науковий керівник – доц. Данилевич М. М.

ХУДОЖНІЙ СВІТ ЛІРИКИ СТЕПАНА БУДНОГО

Лірика Степана Будного займає особливе місце в українській літературі. Його поетичний доробок не такий уже й великий, але без нього не можна уявити своєрідності української поезії кінця 50-х – початку 60-х років ХХ століття.

Основним об'єктом творчості молодих поетів, які голосно заявили про себе на початку 60-х років, була людина на складних перехрестях історії, а основним ідеалом – ідеал борця за те, щоб людство могло жити й розвиватися в атмосфері миру, віри в майбутнє. Ніжний лірик, Степан Будний виразив важливі риси духовного портрета свого покоління. Це було насамперед заперечення знеособлення людини, утвердження її неповторності, захист права кожного на самовияв і реалізацію духовних, творчих можливостей. Така гуманістична концепція людини зближувала письменника з Василем Симоненком, Ліною Костенко, Миколою Вінграновським, Іваном Драчем, Борисом Олійником – поетами, у котрих людина виступає як самоцінність.

Актуальність теми дослідження визначається потребою системного, внутрішньо несуперечливого наукового осмислення художнього світу лірики

С. Будного як багатогранного естетичного явища, що інтегрує світоглядні засади письменника, індивідуальну манеру його письма, особливості поетики, стилю, образної системи.

Мета – виконати системне дослідження специфічних ознак художнього світу лірики С.Будного; визначити ідейно-естетичні домінанти, етичну спрямованість його лірики; з'ясувати значення творчості митця в історії українського письменства першої половини ХХ століття.

Об'єктом дослідження є ліричні вірші С.Будного, написані упродовж всього його творчого життя.

Предмет дослідження – художній світ ліричних творів С.Будного як специфічна, спродукована письменницькою уявою реальність.

Художній світ лірики Степана Будного – явище багатогранне. «Він хотів усе відчутти, пережити, все душевне багатство перелити у строфи» [2, с.9], – так охарактеризував поезію свого друга Роман Лубківський.

Поет, відштовхуючись від фольклорної структури образу Сонця, створив свій неповторний світ. У ньому панує різноманіття фарб і звуків, гармонія Сонця і Землі, людини й природи, блакить неба і багатий спектр веселки, що освітлює навколишню дійсність в її первородній красі, в radoшах, коханні, праці [3, с.311]

С.Будний у віршах обговорює вічні загальнолюдські проблеми буття, ліричне «Я» веде діалог із Всесвітом, Сонцем, Землею. Природа як образ вічності і загальнолюдських цінностей посідає вагоме місце в естетичній концепції митця. Ліричний герой С.Будного споріднений із Сонцем, всмоктує в себе усю життєбарвну красу світу. Поет створив свій оригінальний образ Людини-Сонця, який символізує духовну велич людини, втілює ідеал прекрасного. «Людина до сонця іде!» – таким було життєве кредо С.Будного.

На створення художніх образів поета надихає творчість Г. Сковороди. Його поезія оспівує чистоту душі та серця, добро та гармонію. Один із шляхів досягнення щастя С.Будний, як і Г.Сковорода, бачить у тому, щоб поєднатися з природою. Філософічність – це риса поетики лірики обох письменників, вона пронизує розмаїті пейзажні картини й інтимні, любовні сповіді ліричного героя.

Мальовничою, сповненою ніжної й чуйної душі, постає у віршах С.Будного українська природа. Рідні місця – Поділля, Струсів, Тернопільщина, Чернівці – поет змальовує у всій їхній красі.

Особливе уміння молодого поета побачити, почути найтонші порухи рідних краєвидів, перейнятися гармонією світу, відчутти себе вагомою частиною Всесвіту, майстерно втілити все в поетичних образах і формах відзначала більшість дослідників його творчості.

*Слухаю землю,
Слухаю трави,
Слухаю квіти в саду
І сам голубію душею ласкаво,
Де вітер співає в дуду.*[1, с.114]

Любовна лірика – це романтичний погляд на світ, щирість зізнань. Жінка, наречена, кохана, мати – образи, у яких втілюються найсвітліші поетові почування.

Любов до людей, землі, батьківщини виростала із любові до рідної матері. Образ матері змальовується то на фоні розквітлих яблунь («Матері»), то на фоні опалого осіннього листя («О матері поетів всіх століть»), то біля колиски немовляти («Співала мені над колискою мати»).

Шедевром інтимної лірики поета є цикл «Люблю». «Пропахлі сіном, стиглими житями» вірші вражають своєю щирістю. Поет умів відтворити різні стани внутрішнього світу, видобувати гармонію почуттів із дисгармонії. Щирий ліризм – основна ознака його поезій. У поезіях С.Будного кохана Марічка постає як образ гармонії світу. Митець порівнює її з Беатріче («І в двадцятім столітті живе неземна молода Беатріче».)

У циклі «Щоденний бій» С.Будний передав атмосферу боротьби і змагання за життя, але і тут все виграє барвами, має певну символіку. Свої переболені вірші поет порівнював з чорними жоржинами («Чорні жоржини, чорні жоржини/ З юного серця я рву!») В жорстокому двобої за життя письменник звертається до Лесі Українки. Стійкість видатної поетеси та його власна мужність допомогли С.Будному вистояти і до останніх днів життя залишатися в строю вічно молодих одержимих і нескорених.

*Будуть ще світанки малинові,
Хороводи яблунь у саду...
Дуже часто я тепер розмову*

З Лесею опівночі веду [1, с.222].

Порівнюючи поетичні збірки С.Будного та збірку П.Тичини «Сонячні кларнети», також можна побачити їх схожість. Саме ці два поети возвеличили людину в космічному масштабі, у центрі їх художнього світу стоїть гармонія людини із Всесвітом. Лірика обох збірок сповнена музикою, ритмікою, рухами. П.Тичина відкрив для читачів новий «сонячнокларнетний» світ, сповнений буянням радісної природи, наскрізь пронизаний сонячною музикою. Цей світ притаманний і ліриці С.Будного.

Приймаю все,

Що дише вітром чистим, –

Дзвінки пісні і вранішні гудки... [1, с.105]

Музичність для С.Будного, як і для П.Тичини, – не прикраса, а принцип світобачення. Поезія – це суцільний спів та музика, де кожна частина цього світу має вагоме значення у музичній композиції землі. Основне, чим приваблюють поезії, – це юна, весняна свіжість, легкокрила радість у поєднанні з молодим завзяттям і бадьорістю. І лише іноді в цей світло райдужний тон вливаються журливі ноти.

У ліриці С.Будного сонце, земля, небо, вітри є стрижневими образами. Поет відкриває своє серце весні, квітам, коханню. Його вірші наповнені ніжними пролісками, запахом черемхи, біло-рожевим цвітом вишень і яблунь, дзвоном колосків пшениці. Усе має свої кольори, відтінки: червоні маки, чорні жоржини, білий цвіт живуть у віршах митця. Відчуття ліричного героя не відірвані від зовнішнього світу, але внутрішні відчуття у нього багатші, ніж реальність, в якій перебуває поет.

Вірші-посвяти – особливий жанровий різновид лірики, який набуває значного піднесення у ХХ столітті. С.Будний у віршах-посвятах Т.Шевченку, А.Міцкевичу, І.Франку, Лесі Українці, В.Маяковському, С.Єсеніну, А.Іванчуку, П.Тичині порушує важливі питання: про місце митця у житті народу, що є завданням поетичного слова і мистецтва зокрема.

Лірика С.Будного є ненав'язливою. Завдяки багатій образності читач може відкрити в ній щось своє, неповторне. І лише одне залишається беззаперечним: органічна злитість Будного-митця зі світом, вируючим, а все ж прекрасним.

«Вічномолодий» С.Будний живе у своїх віршах, що увійшли до двох посмертних збірок – «Людина до сонця йде» (1961) та «Поезії» (1972). Поет був Сином Землі і у свої неповні двадцять п'ять років став проникливим ліриком, залишивши на добру згадку про себе поезії, які пахнуть чебрецем, буяють вишневим цвітом, зігрівають теплом сонця. «В тому щастя людини, що і після смерті живуть її діла, цвіте маком і калиною світ. Слава людині, яка творить безсмертя!» – саме ці рядки були останнім записом у щоденнику митця.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Будний С. Син землі: Поезії. Художня проза. Щоденникові записи. Листи. У вінок поетові. Слова поета у піснях/ Упоряд. Г.Кушнерик, М.Оніськів. – Львів: Каменярь, 1997. – 382с.
2. Лубківський Р. Життя – як спалах// Будний С. Поезії. – К., 1972. – с. 5 – 15
3. Ткачук М. Пісня про незнищеність життя// Молодий нащадок Прометея: Спогади, статті, матеріали про Степана Будного. – Тернопіль, 2008. – с. 300-324.

Блюсюк Н.

Науковий керівник – доц. Бородіца С.В.

САМОБУТНІЙ ХАРАКТЕР НОВЕЛІСТИКИ ГРИГОРА ТЮТЮННИКА

Актуальність теми. У творчості Григора Тютюнника, на думку Михайлини Коцюбинської, «щось позачасове екзистенційно-загальнолюдське прозирає крізь традиційно-побутове, конкретно-історичне й національне» [5, с. 222]. Він належав до кола письменників, які в часи короткої «відлиги» були нещадними до фальші, сприяли реабілітації літератури, її поверненню до неореалізму. Письмо Григора Тютюнника характеризується невимушеністю розвитку дії, легкою розмовною мовою й разом з тим залізною дисципліною думки і мислення, відлитістю форми. Його твори – цілісні й досконалі.

Улюблені герої письменника – високодуховні люди, що не піддаються оманливим